

Lezen = Leuk!

Oók voor dove en slechthorende kinderen met of zonder CI

Informatie en tips voor ouders

Nederlandse Federatie van Ouders van Dove Kinderen

INHOUD

Alles draait om lezen!	3
Tips om te lezen met je kind	5
Wat moet je kunnen om te leren lezen?	10
Gelukkig is er ondertiteling op tv!	12
Om verder te lezen	14

Colofon

Lezen = Leuk! Oók voor dove en slechthorende kinderen - met of zonder CI;

Informatie en tips voor ouders

FODOK © uitgave 2009

Prijs: € 4,00 / FODOK-ledenprijs € 3,20

Samenstelling: Marjolein Buré, Mariën Hannink

Eindredactie: Meesters in Communicatie

Fotografie omslag: Lammert van Raan

Vormgeving: Studio Hooghalen

ALLES DRAAIT OM LEZEN!

'Als ons kind maar kan lezen, dan zijn de grootste problemen opgelost!' Een veelgehoorde uitspraak als ouders aan 'leken' vertellen dat hun kind doof of slechthorend is. Maar zo eenvoudig is het helaas niet. Immers, horende kinderen kunnen al goed Nederlands spréken als zij leren lezen. Zij hoeven alleen de schrifttekens te leren koppelen aan klanken die zij al kennen. Maar juist dat gesproken Nederlands is nauwelijks of niet volledig toegankelijk voor dove en slechthorende kinderen.

Wanneer slechthorende of dove kinderen met een CI beginnen met lezen, is hun mondelinge taalvaardigheid vaak nog niet zo goed als die van hun horende leeftijdgenootjes. Dove kinderen -met of zonder CI- leren vaak eerst of ook de Nederlandse Gebarentaal (NGT) omdat die wel volledig toegankelijk is. Met NGT als basis maken zij zich vervolgens de Nederlandse taal eigen. Op het moment dat ze leren lezen, moeten ze dus ook het Nederlands nog grotendeels onder de knie krijgen.

De taalontwikkeling van dove kinderen met een CI is min of meer vergelijkbaar met die van slechthorende kinderen: het gesproken Nederlands staat weliswaar dicht bij hen dan bij dove kinderen zonder CI, maar toch missen zij vaak nuances of 'stukjes', zodat ze veel moeite moeten doen om te begrijpen wat er gezegd wordt.

Zowel dove als slechthorende kinderen hebben dus een andere beginsituatie voor het leesonderwijs dan horende kinderen, die hun kennis van en ervaring met het mondelinge Nederlands gebruiken om

betekenis te geven aan de letters die ze hebben omgezet in klanken.

Dove kinderen met of zonder CI moeten andere strategieën inzetten om te gaan begrijpen wat al die letters betekenen: zij zullen de betekenis van elk geschreven woord moeten leren, en koppelen aan de betekenis die ze vaak al kennen in NGT. Ze maken vaak ook gebruik van vingerspelling naast of in plaats van verklanken, wat horende kinderen vanzelfsprekend doen. Ouders kunnen veel doen om hun dove kind te helpen met leren lezen. Deze brochure laat zien hoe een doof of slechthorend kind leert lezen en welke rol ouders daarbij kunnen spelen.

Lezen is belangrijk!

Door te lezen krijgt een kind informatie over de wereld, het leert begrijpen hoe dingen werken, wat de betekenis is van wat er gebeurt, en hoe mensen met elkaar omgaan. Als je gebruik kunt maken van geschreven taal kun je niet alleen je kennis vergroten, maar ook bijvoorbeeld je fantasie ontwikkelen.

Hoe beter je de wereld begrijpt, des te beter kun je deelnemen aan het leven om je heen, des te minder afhankelijk ben je van anderen. Juist voor dove en slechthorende kinderen is dat belangrijk! Zij worden immers zo vaak omringd door horende volwassenen en kinderen die het allemaal beter lijken te weten dan zijzelf.

Weerbaarheid

Je groeit als kind door over veel verschillende onderwerpen te lezen: je leert nieuwe dingen, leest over kinderen zoals jij en volwassenen die je om je heen ziet. Je kunt je inleven in anderen. Zo ga je steeds iets meer van jezelf begrijpen en kun je beter voorspellen wat je van anderen kunt verwachten in bepaalde situaties.

Maar je kunt pas echt begrijpen wat je leest over een onderwerp, als je dat in een context kunt plaatsen, als je een referentiekader

hebt: hoe meer je weet en ervaren hebt, des te gemakkelijker kun je nieuwe kennis een plaatsje geven. Als je nooit op het strand bent geweest, zegt het woordje 'strand' je niet zoveel, ook al staat er nog zo'n duidelijk plaatje bij. De ervaring van spelen op het strand, met alles wat je daar kunt zien en voelen, geeft direct een serie van begrippen: zand, zee, zon, warmte, plezier, veel mensen. Een leestekst over het strand kun je zo koppelen aan beelden en begrippen die je je al eigen hebt gemaakt. Zo leer je steeds beter hoe

dingen werken in de wereld, waarom mensen doen wat ze doen en hoe je zelf het beste kunt bereiken wat voor jou belangrijk is. Je krijgt daardoor steeds meer grip op de wereld om je heen, je wordt weerbaar, kunt duidelijk maken wat je vindt en wat je wilt.

Overall letters!

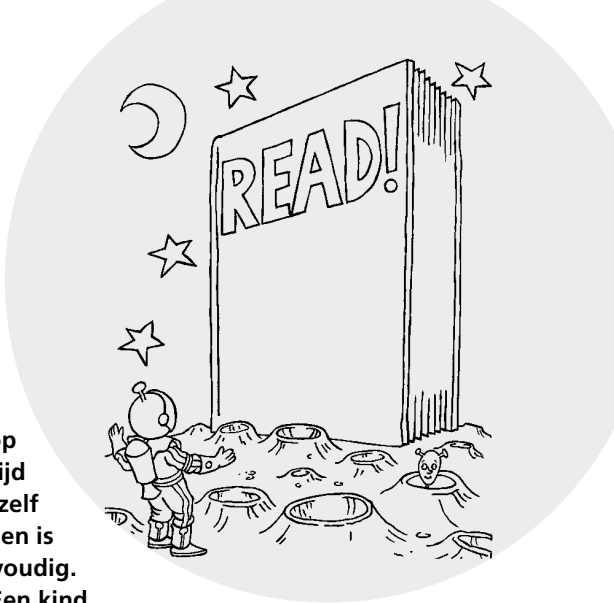
In de wereld om ons heen en rondom de kleinste kinderen in onze maatschappij, zijn overall letters te vinden. Geschreven taal speelt een enorme rol in ons leven! En kinderen kunnen die al op heel jonge leeftijd waarnemen, niet alleen omdat volwassenen een enorm deel van hun informatie uit boeken of kranten halen, of van internet, maar ook omdat binnen en buitenshuis overall letters te zien zijn.

We kennen functionele en informatieve 'teksten' zoals logo's, reclameborden, wasvoorschriften, treintijden, menu's, nummerborden, maar ook atlanten, encyclopedieën, tv-gidsen en boodschappenlijstjes.

Dan zijn er instructieve teksten in de vorm van handleidingen, recepten, spelregels, bijsluiters, werktekeningen, etc. Tenslotte zijn er recreatieve teksten zoals in verhalen, gedichten of sprookjes.

TIPS OM TE LEZEN MET JE KIND

Als ouder kun je veel doen om je dove of slechthorende kind gemakkelijker te leren lezen. We presenteren hier diverse adviezen, tips en ideeën van en voor ouders in allerlei situaties. Kies die tips die bij jou en jouw situatie passen. Het maakt nogal uit of je zelf dol bent op lezen of dat je er al vanaf je schooltijd een hekel aan had. Mogelijk heb je zelf eerst in een andere taal leren lezen en is Nederlands lezen voor jou niet eenvoudig. En het ene kind is het andere niet. Een kind dat graag rustig naast je op de bank blijft zitten, heeft meer aandacht voor een boekje of plaatje dan een druktemaker zonder zitvlees. Doe dus wat je kunt en wat prettig is voor jou en jouw dove kind.

Sommige tips richten zich op ouders van jonge kinderen, andere op ouders van kinderen die al een klein beetje of helemaal zelfstandig kunnen lezen. Waar het kan, geven we dit aan. Veel tips echter gelden voor alle dove en slechthorende kinderen, ongeacht hun leeftijd en de vraag of ze wel of niet een CI dragen.

Geef zelf het goede voorbeeld: zien lezen doet lezen!

Lees en schrijf zelf en laat veel soorten teksten (en pennen en papier) door het huis slingeren: briefjes, boeken, kranten, recepten, handleidingen, strips, tv-gidsen. Vertel wat je doet: 'Ik zal het even opschrijven, dan weten we als je uit school komt, wat we hadden bedacht. Wacht, waar is een pen? Ik hang het briefje hier even neer, zie je?'

Waardeer elke activiteit van het kind op het gebied van omgaan met geschreven taal: schrijf briefjes, plak teksten met

magnetische letters op de koelkast, etc. Wees daarnaast alert op elke gelegenheid die zich voordoet om op een vanzelfsprekende manier even te lezen: een cartoon in de krant, de moppen achterop het pak hagelslag, de reclame van de speelgoedwinkel, het recept van de pannenkoeken, een onderschrift bij een foto. Lees 'echte' teksten en probeer niet bij voorbaat teksten te vereenvoudigen.

Samen kiezen

Kies zoveel mogelijk samen de boeken uit. Het plezier en het samen beleven van het verhaal of de inhoud van een tekst staan centraal, niet de vorm. Zo kies je boeken of teksten die jij en je kind allebei leuk of interessant vinden. Lees ze met het kind en praat erover, laat het kind vragen stellen, interpreteren, nadenken. Voor oudere kinderen: alle soorten teksten zijn goed: briefjes, boeken, kranten, recepten, handleidingen, strips, reclamefolders, tv-gidsen, woordenboeken, atlanten, etc.

Een rustige plek

Of je nu samen wilt lezen of voorlezen: zoek een rustig plekje waar je met je kind prettig zit. Zorg dat er geen afleiding is van video of tv, maar kies je plaats ook zo dat het kind niet tegen het licht in hoeft te kijken. Dan kan het gemakkelijker zien wat jij zegt of gebaart. Het kan soms fijner zijn om aan tafel te zitten lezen dan bijvoorbeeld onderuit liggend op de bank. Voor slechthorende kinderen en dove kinderen met CI is achtergrondgeluid heel storend, probeer dat dus zoveel mogelijk buiten te sluiten.

Met of zonder CI?

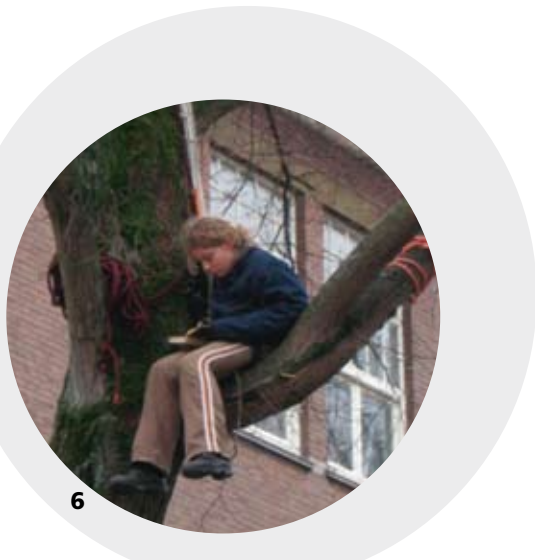
Een doof kind met CI, dat al meer hoort en spreekt, kun je natuurlijk ook voorlezen in gesproken Nederlands, al dan niet ondersteund met gebaren. Maar ook voor deze kinderen is het soms fijn om alleen maar gebarentaal te hoeven volgen. Dat geldt helemaal als het voorlezen vlak voor bedtijd plaatsvindt, dan is het CI vaak al uit (en de batterij van je kind leeg). Sommige kinderen vinden voorlezen in gebaren het leukst en doen bij voorbaat hun CI al uit. Je kunt je kind laten bepalen hoe er voorgelezen wordt, waarbij je zelf goed in de gaten moet houden dat hij alles kan

volgen zonder al teveel inspanning en vooral met veel plezier. Sommige dove kinderen met CI (maar lang niet allemaal) vinden rijmpjes en versjes in gesproken Nederlands heel leuk, probeer die ook eens.

Het kind bepaalt

Geef je kind de gelegenheid en de tijd om je de weg te wijzen door het verhaal. Laat het kind rustig kijken, naar de buiten- en binnenkant van het boek, de illustraties of wat het maar wil, en - in het begin - in de volgorde die het wil. Dat betekent dat het kind het boek vasthoudt en de bladzijden

omslaait. Als je kind nog heel jong is, zul je soms maar één plaatje kunnen 'bespreken', bij een wat ouder kind kun je ook echt het verhaal lezen. Zorg dat de lijn van het verhaal duidelijk blijft (een zeker tempo is daarvoor een voorwaarde) en maak niet nodeloos 'uitstapjes' om te controleren of het kind alles begrepen heeft. Ga vooral in op vragen van het kind en stimuleer het om zelf vragen te stellen.

Hoe pak ik zo'n verhaal aan?

Bij jonge kinderen: zorg ervoor dat je kind je gezicht, je gebaren en de gedrukte tekst tegelijkertijd kan zien. Leg verband tussen geschreven woorden en een gebaar, wijs op namen in de tekst, of letters die het kind al kent of interessant vindt. Voorkom een oefensituatie!

Laat je niet beperken door de letterlijke tekst, maar ga uit van het verhaal uit het boek. Het is niet erg als een kind niet het hele verhaal woord voor woord begrijpt. Bij een normaal horend kind weet je tenslotte ook niet wat het wel en niet begrijpt.

Gebruik alle expressieve middelen die je hebt: speel met gebaren en stem, en put je uit in gezichtsuitdrukkingen om verschillende karakters uit het verhaal neer te zetten.

Vooral bij jonge kinderen: varieer de plaats waar je gebaren maakt: soms op de bladzijde, soms op het kind en soms op de 'gewone' plaats.

Raak niet in paniek als je bepaalde gebaren niet kent. Gebruik 'natuurlijke' gebaren, wijs op plaatjes of speel dat deel van het verhaal na. Je kunt dan later het gebaar vragen of opzoeken.

Praat tijdens het lezen over het verhaal, stel vragen (geen controlevragen, maar vooral denkvragen: 'Waarom doet Jip dat?' of: 'Wat zou er nu gaan gebeuren?' 'Hoe had hij het anders kunnen doen?'. En leg verband tussen belevenissen en ideeën uit het boek en eigen ervaringen. Laat je kind voorspellen wat er verder zal gebeuren.

Als het kind het niet meer zo goed weet, geef hints, zodat het zelf leert nadenken. Laat het kind zelf zoveel mogelijk aan het woord.

Leef je samen in de verschillende personages van het verhaal in. Speel het verhaal na. Speel met 'echt gebeurd' en 'kan eigenlijk niet in het echt'. Speel met stukken van het verhaal, geef het samen een ander eind, etc.

Praat, afhankelijk van de leeftijd en interesse van het kind, over allerlei aspecten van een boek:

- titel, schrijver, illustraties/illustrator, buitenkant, achterkant of flap met een beschrijving, inhoud, hoofdstukindeling, lettertype. Gebruik deze woorden en gebaren ook;
- patronen in een boek: prentenboeken met herhaling bijvoorbeeld, en verhaalopbouw: waar begint het mee, hoe loopt het af;
- taal en taalgebruik, vergelijk talen, leg moeilijke woorden/synoniemen/moeilijke constructies/spreekwoorden/figuurlijk taalgebruik uit, benadruk het fascinerende van taal;
- boeken en verhalen die jezelf gelezen hebt of die broertjes of zusjes gelezen hebben.

Lees het verhaal steeds weer voor, als het kind erom vraagt. Dat is een belangrijk onderdeel van de taalontwikkeling.

Maak plezier! Door uit te stralen dat lezen leuk is, creëer je een positieve ervaring, die kinderen vaak zullen willen navolgen.

Als het kind zelf kan lezen

Samen lezen: ook als je samen wilt lezen, zoek een rustige en gemakkelijke plek waar je met je kind prettig kunt zitten. Bedenk dat het uiteindelijk altijd gaat om begrip van het gelezene! Verzin verschillende soorten samenleesbeurten, want een kind hoeft niet altijd -alles- zelf te lezen:

- jij leest het verhaal eerst een keer voor;
- het kind leest het verhaal eerst stil voor zichzelf en vraagt wat hij niet begrijpt;
- om beurten lezen jullie een zin/bladzijde/hoofdstuk; of jij twee bladzijden en het kind één;
- lees samen (tegelijkertijd);
- lees allebei een stukje 'stil' en praat erover. Soms maakt dit het voor het kind gemakkelijker, maar benadruk nog eens dat het niet gaat om de 'vorm': goed uitspreken (of vingerspellen).

Stimuleer het kind gebruik te maken van wat hij kan zien in een tekst (de titel, hoofdletters en punten, namen, enzovoorts), maar ook van illustraties. Plaatjes kunnen het kind alvast allerlei informatie geven over wat hij kan verwachten van een verhaal: waar gaat het over, wat voor soort verhaal is het? Praat erover als tekst en plaatjes verschillende of tegengestelde informatie geven, kijk zelf ook goed.

Misschien ten overvloede: *leer af om alles te willen controleren!* Een slechthorend kind is nu eenmaal vaak niet volledig te verstaan, de gebaren van een doof kind tijdens het lezen zijn niet altijd te volgen. Maar een kind dat geleerd heeft te lezen op betekenis, zal vragen wat het niet begrijpt.

Tijdens het lezen: corrigeer nooit fouten die de betekenis van het verhaal niet verstoren. Als er bijvoorbeeld staat 'vader' en het kind zegt 'papa': geen probleem.

Geef het kind de gelegenheid/tijd om zichzelf te corrigeren. Wacht tot het eind van de zin of paragraaf en probeer waar mogelijk achter de denkwijze van het kind te komen.

Geef direct de betekenis van een woord/zin als een kind erom vraagt, dan blijft de lijn van het verhaal te volgen. Grijp natuurlijk wel in als je ziet dat een kind het echt niet begrijpt.

Tenslotte, ook als je samen leest: maak samen plezier!

WAT MOET JE KUNNEN OM TE LEREN LEZEN?

Omdat volwassenen alsmat bezig zijn met letters, willen kinderen dat ook leren. Boris van drie jaar krabbelt iets op een blaadje en zegt: 'Kijk mama, ik heb aan oma geschreven dat we morgen komen!' Of Marjan (vier jaar) herkent de eerste letter van haar naam op het nummerbord van de auto. **Eerste stapjes op weg naar het zelf lezen en schrijven. Om echt te kunnen lezen, moet een kind over een aantal vaardigheden beschikken. We beschrijven die hieronder kort.**

Kennis van taal en taalgebruik

Voor Nederlandse horende kinderen is kennis van de gesproken taal een belangrijke voorwaarde om te kunnen leren lezen. Kinderen van vijf of zes jaar kennen ongeveer 6000 woorden. Zij weten hoe zij zinnen moeten maken en welke zinnen in het Nederlands wel of niet 'kunnen'.

Dove en slechthorende kinderen kennen op die leeftijd veel minder woorden en hebben aanzienlijk minder kennis van Nederlandse zinnen en verhaaltjes. Veel dove kinderen begrijpen en gebruiken echter wel NGT op hetzelfde niveau als hun horende leeftijdgenootjes dat kunnen met gesproken Nederlands!

Uit onderzoek naar tweetalige kinderen blijkt dat hoe beter je je eerste taal beheerst, des te makkelijker je een tweede en volgende taal leert. Met andere woorden: een goede beheersing van NGT is een belangrijke voorwaarde om Nederlands te leren voor kinderen voor wie gesproken taal onvoldoende toegankelijk is.

Speciaal voor het leren lezen is het bijvoorbeeld van belang om de betekenis van veel

woorden of gebaren te kennen. Niet alleen gebaren of woorden waarbij je een plaatje kunt laten zien, zoals 'tafel' of 'wasmachine', maar ook gebaren voor begrippen als 'woestijn', 'uitzicht', 'jaloezie' of 'milieu', die je eigenlijk vooral kunt uitleggen via ... taal.

Als je kind gaat lezen, moet het ook kunnen praten over taal. Hij of zij moet leren dat een gebaar of woord een abstractie is van zaken waar we naar verwijzen. Het woord of gebaar voor HUIS is iets anders dan het huis zelf. Als je een driejarige vraagt: welk woord is langer, 'kaboutertje' of 'reus', dan zal hij antwoorden: 'reus!' Hij ziet nog geen verschil tussen het begrip en het woord.

Tenslotte moet een kind een verhaal vooral ook begrijpen. Vraag kinderen daarom kort een verhaal na te vertellen: waar ging het om, wat was de belangrijkste boodschap. Dove kinderen kunnen dat leren in NGT. Ook slechthorende kinderen en dove kinderen met een CI moeten de kans krijgen veel te vertellen: verhalen met een kop en een staart, in het Nederlands, al dan niet ondersteund met gebaren.

Kennis van de wereld

Het leren lezen doet niet alleen een beroep op de kennis van de gesproken taal, maar ook op kennis van de wereld: weten dat je een jongen of een meisje bent, dat je in een vliegtuig kunt zitten, dat je oma de moeder is van één van je ouders, dat je laarzen aan doet als het regent, dat er andere landen bestaan, dat mensen en kinderen in heel verschillende situaties kunnen leven, dat ouders soms scheiden en dat je daar heel veel verdriet van kunt hebben, dat kinderen gepest worden en dat daar wat aan te doen valt (of niet) en dat ruzie ook gewoon uit te praten is.

Kennis van de wereld moet je opdoen via ervaringen, die je alleen kunt verwerken en ordenen via.... taal! Het grappige is dat de taal waarin dergelijke ervaringen worden verwerkt en opgeslagen er niet toe doet. Dus of je met het kind praat over zijn belevenissen in het Nederlands (eventueel met gebaren) of in NGT, dat maakt niet uit. Het gaat erom dat je erover praat mét je kind: wat gebeurde er precies?

Geef woorden of gebaren aan de dingen die plaatsvonden en probeer die in verband te brengen met eerdere belevenissen. Wat is hetzelfde en wat is nu anders? Probeer ook verbanden te leggen met andere ervaringen: waarom was het de vorige keer eng en nu niet meer zo eng? Laat het kind zich inleven in andere mensen of kinderen: waarom gedraagt die man, vrouw of kind zich op die manier? Laat je kind zelf verwoorden wat hij voelt, wat hij dacht en denkt, wat hij anders zou willen.

GELUKKIG IS ER ONDERTITELING OP TV!

Het lezen van ondertiteling is een verhaal apart. Veel ouders denken, dat als een doof kind eenmaal kan lezen, hij ook alle ondertitelde tv-programma's kan volgen. Niets is minder waar. Het bekijken van een programma of film en het tegelijkertijd lezen van de ondertiteling om de boodschap te begrijpen, vereist speciale vaardigheden.

Bekijk eens een aantal programma's zonder geluid en zonder ondertiteling. Zo kun je als ouder niet alleen ervaren wat het is om geruime tijd te staren naar een geluidloos en eigenlijk ook 'taal-loos' tv-schermbild, maar ook welke strategieën je gaat toepassen om toch nog iets van het programma te begrijpen:

- liplezen is redelijk effectief als het gaat om een programma met een vaste structuur dat je al langere tijd kent. Denk aan een quiz, het journaal, etc.;
- Kijk naar gezichtsuitdrukkingen, waardoor je niet alleen een indruk krijgt van emoties, maar ook bijvoorbeeld door de richting waarin iemand kijkt, 'weet' dat er geluid is 'buiten beeld';
- andere visuele signalen, zoals bijvoorbeeld vertraging van het beeld als het spannend wordt, of zwart-wit beelden als het gaat om flashbacks.

Veel strategieën blijken voor een volwassene wel te werken, maar ze zijn sterk afhankelijk van de taalkennis, van eerdere ervaringen en van de voorkennis die iemand heeft van een programma of film. Vervolgens kun je als ouder op dezelfde manier een aantal programma's bekijken zonder geluid, maar met ondertiteling. Op deze manier word je enigszins bewust van wat het voor een doof kind betekent om de ondertiteling bij een programma te lezen en tegelijkertijd de beelden te bekijken en te begrijpen waar het om gaat.

Een aantal factoren speelt hierbij een rol:

- de snelheid van de ondertiteling;
- de juistheid van de vertaling: sommige programma's worden maar zeer gedeeltelijk ondertiteld. Regelmatig verschijnt de ondertiteling ook niet bij het juiste beeld;
- Visualisaties van andere geluiden: er zijn afspraken over de manier waarop via de ondertiteling ook andere geluiden zichtbaar worden gemaakt, zoals (muziek) of (geweerknallen), enz.;
- De complexiteit van de gebruikte taal. Soms zijn zinnen zo complex, dat een lezer een gedeelte opnieuw moet lezen om te begrijpen wat er staat. Vaak gaat het echter niet zozeer om ingewikkelde zinnen, maar maakt juist het gebruik van korte zinnetjes met spreektaal het begrijpen ervan moeilijk, als je de gesproken taal niet goed (her)kent.

Kortom, bij het lezen van ondertiteling komt heel wat kijken!

De schrijvers van 'Literacy and your Deaf child' geven een aantal tips waardoor ouders bovengenoemde vaardigheden bij hun kinderen kunnen helpen ontwikkelen en stimuleren. Belangrijk daarbij is dat het in een gezin met een doof, slechthorend of CI-kind een gewoonte moet worden om de ondertiteling altijd aan te hebben. Daarnaast zou het vanzelfsprekend moeten zijn om echt tijd uit te trekken om te praten over tv-programma's. Dat kan soms vooraf, om het kind vast een beeld te geven waarover een programma zal gaan, maar vaak kan het ook bijvoorbeeld tijdens de reclame: dat is een goed moment om

nog eens een woord te herhalen of op te schrijven, uit te leggen of aan te vullen wat er precies is gebeurd, of voorspellen wat er zal gaan gebeuren. Door bepaalde programma's op te nemen op video of dvd, kun je met je kind ook terugkijken en wijzen op bepaalde aspecten van ondertiteling. Leg dan ook expliciet het verband tussen het beeld en de ondertiteling, tussen woorden en beelden of tussen woorden en gebaren. Weet het kind bijvoorbeeld dat er alleen tekst staat als iemand 'iets zegt'? Kent het kind bepaalde woorden wel in het geschreven Nederlands, ook al weet hij de betekenis in NGT prima? Heeft het kind vanwege de snelheid soms een woord niet helemaal goed gelezen, waardoor het een heel andere betekenis heeft begrepen: strop-stroop of schaaak-schaal?

Ouders kunnen dus heel wat doen om hun kind te helpen bij het leren lezen van ondertiteling bij tv-programma's. En het praten over die programma's geeft ouders en kind allerlei nieuwe thema's om over te communiceren!

De tips in deze brochure zijn voornamelijk afkomstig uit 'The Shared Reading Project' van het Laurent Clerc National Deaf Education Centre/Gallaudet University. Daarnaast hebben we diverse adviezen en tips verwerkt die ouders van dove en slechthorende kinderen uit-ten tijdens ouderavonden op de verschillende scholen in 2007 en 2008.

OM VERDER TE LEZEN

Philippe Brasseur (2003)

Actief met boeken.

Uitgeverij Casterman ISBN 90 303 1759 0

Een sprankelend boek voor ouders en andere betrokkenen die kinderen van 2-8 jaar willen leren houden van boeken!

Renée Heineman-Goschalk

Het belang van ouderparticipatie om geletterdheid bij dove kinderen te stimuleren,

in Van Horen Zegen,

jaargang 43, nr. 1, april 2002.

Davis A. Stewart & Bryan R. Clarke

Literacy and your Deaf Child,

Washington D.C.,

Gallaudet University Press, 2003

Zie ook www.fodok.nl

www.fodok-keuzelijst.nl

en www.makkelijklezenplein.nl

Deze brochure is geschreven in het kader van de leesbevorderingsactiviteiten van de FODOK, met subsidie van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. De activiteiten op het gebied van leesbevordering voor dove kinderen en jongeren omvatten:

1. Algemene leesbevorderende activiteiten, zoals ouderavonden, studiebijeenkomsten en het vervaardigen van brochures:
 - **Lezen = Leuk!** Oók voor dove en slechthorende kinderen -met of zonder CI. Informatie en tips voor ouders.
 - **Lezen = Cool!** Hoe krijg je dove pubers -met of zonder CI- aan het lezen? Informatie en tips voor ouders.
 - **Een zwembad aan taal;** Hoe dove volwassenen goede en grage lezers werden. Dove lezers aan het woord.
2. Jaarlijks verschijnt de FODOK-keuzelijst, met titels van 'gewone' lees- en voorleesboeken die toegankelijk worden geacht voor dove kinderen en jongeren. Deze titels zijn ook te vinden op www.fodok-keuzelijst.nl.
3. In de Troef-reeks van uitgeverij van Tricht worden ieder jaar drie boeken uitgegeven die op hun geschiktheid voor dove jongeren worden beoordeeld door de FODOK-redactiecommissie.
4. In samenwerking met de scholen voor dove kinderen organiseert de Stichting Woord & Gebaar de jaarlijkse Leesvertelwedstrijd.

Lezen = Leuk! Oók voor dove en slechthorende kinderen met of zonder CI **Informatie en tips voor ouders**

Bij dove en slechthorende kinderen (met of zonder CI) gaat lezen niet altijd vanzelf. Maar hoe meer plezier een kind beleeft aan lezen, des te makkelijker dit leerproces verloopt. En als ouder kun je veel doen om je kind juist dat leesplezier bij te brengen. In deze brochure vind je diverse tips en nuttige achtergrondinformatie.

***Lezen = Leuk!** is geschreven in het kader van de leesbevorderingsactiviteiten van de FODOK, met subsidie van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Wij verzoeken u om vragen, opmerkingen en aanvullingen naar aanleiding van deze uitgave te mailen naar info@fodok.nl. Ook (digitale) foto's van situaties waarin uw dove of slechthorende kind aan het lezen is of voorgelezen wordt, zijn van harte welkom.*